

Edukacinių aplinkų kūrimas



Rūta Krasauskienė
2012-12-19

Ateities mokyklą vaizduojamės, kaip tam tikrą visuomenės dalelę – bendriją, kurią sudaro mokiniai, mokytojai ir tėvai. Jų bendras tikslas – brandinti jauną žmogų, atverti jam tobulėjimo kelius. To pasiekti neįmanoma, jei netikime, kad kiekvienas gali ir privalo tobulėti.

Meilė Lukšienė

Mokykla yra ne tik darbo vieta - tai antrieji namai. Kad mokymo ir mokymosi procesas vyktų sėkmingai, mokiniai mokykloje turi jausti komfortą. Tam didžiulę įtaką turi mokyklos aplinka, kuri turi sukurti tokį mikroklimatą, kad galėtume jaustis saugūs, sveiki ir pilnaverčiai žmonės. Žmogus neatskiriamas nuo gamtos ir savo veikla daro įtaką gamtai. Kokia bus mokyklinė aplinka, tokie, tikėtina, gali būti ugdymo rezultatai. (Glinskienė Rasa; Lipinskienė Diana. Giluminį požiūrį į mokymąsi skatinantys edukacinės aplinkos veiksniai. *Pedagogika*, 2005, nr. 78, p. 10-16.)

A. Maslow poreikių piramidė



- **EDUKACINĖ APLINKA** - tai dinamiška mokymo ir mokymosi erdvė, sukurta ir veikiama edukatoriaus bei sąlygota edukacinio tikslo, jį atitinkančio turinio bei jo įsisavinimą paremiančių metodų.

(Jucevičienė, 2001)

- Šioje aplinkoje veikia besimokantysis, kurio mokymąsi per jam suprantamą mokymosi aplinką tiesiogiai sąlygoja edukacinės aplinkos veiksniai (Jucevičienė, 2001).

- **Mokymosi aplinkos – tai edukacinę vertę turinčios žmonių gyvenimo bei veiklos erdvės, įgalinančios individo asmeninį tobulėjimą, realizuojamą per mokymosi pastangas (Jucevičienė, 2001).**

Edukacinė aplinka – sąlygos (didaktinės, psichologinės, kompetencinės, materialiosios, organizacinės, sociokultūrinės), kurios kiekvienam mokiniui suteikia mokymosi galios ir turi įtakos jo pasiekimams. (Glinskienė Rasa; Lipinskienė Diana, 2005)

Edukacinės aplinkos gali būti:

- tiek natūralios,**
- tiek specialiai suorganizuotos,**

Jos turi turėti edukacinį poveikį individui bei edukacinę vertę, t.y. gebėjimą edukacinėmis priemonėmis padėti žmogui įgyti pasirengimą spręsti jam kylančias gyvenimo ir veiklos problemas (Jucevičienė, 2001)

**Edukacinė aplinka – asmenybės formavimosi
įtakų ir sąlygų sistema, bei asmenybės
vystymosi galimybės esančios socialinėje ir
fizinėje aplinkoje**

(E. Balasevičius, 2001)

Edukacinės aplinkos struktūriniai elementai

- **Fizinė aplinka**
- **Žmogiškas faktorius**
- **Mokymo programos (E. Balasevičius,
2001)**

Edukacinės aplinkos tipai:

- Dogmatinė – sąlygoja vaiko pasyvumą ir priklausomybę.
- Karjerinė – sąlygoja vaiko aktyvumą ir priklausomybę.
- Pasyvi – sąlygoja vaiko laisvą vystymąsi ir jo pasyvią gyvenimišką poziciją.
- Kūrybinė – skatina laisvą vaiko vystymąsi.
(E. Balasevičius, 2001)

**Nepaisant to, kokią edukacinę ar mokymosi aplinką kuria edukatoriai, kiekvienas besimokantysis ją identifikuoja individualiai pagal turimą patirtį, kompetenciją, vertybines nuostatas ar motyvaciją.
(Tautkevičienė, 2004)**

- Efektyvi edukacinių aplinkų kūrimo veikla bus tada, kai individas sugebės išvelgti įvairius problemos sprendimo kelius ir, kritiškai juos įvertindamas, išsirinks geriausią.

- išreikštasis efektyvumas;
- potencialusis efektyvumas;

Ugdymo/si aplinkų kūrimo kompetencija

- Kurti saugią mokinio emocinį, socialinį, intelektualinį, dvasinį vystymąsi palaikančią ugdymo/si aplinką.
- Saugiai ir veiksmingai pritaikyti fizinę erdvę, naudoti informacijos ir komunikacijos technologijas, įrankius ir priemones.

- Kurti toleranciją ir bendradarbiavimą skatinančią aplinką, kurioje mokinys turi galimybę rodyti iniciatyvą, veikti savarankiškai ir atrasti bendraminčių.
- Kurti pokyčiams palankią ugdymo/si aplinką, kurioje mokinys jaučiasi saugus ir pasitikintis savimi bei kitais.

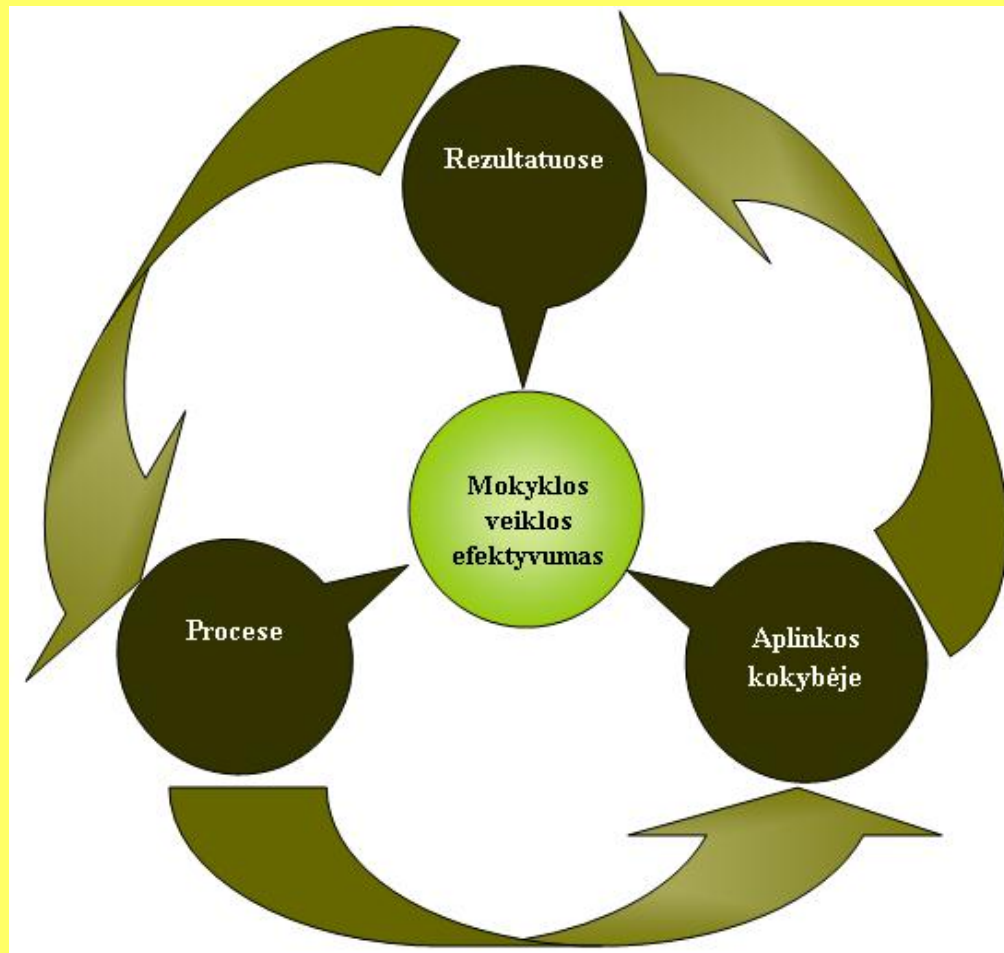
- Parengti mokymo programą, teminį planą remiantis ugdymą reglamentuojančiais dokumentais.
- Atrinkti mokymo/si metodus, tinkamus mokymo/si tikslams pasiekti.
- Formuluoti mokymo/si tikslus bei uždavinius.
- Numatyti išteklius būtinus mokymo/si tikslams pasiekti.

Edukacinė aplinka ir mokyklos kultūra

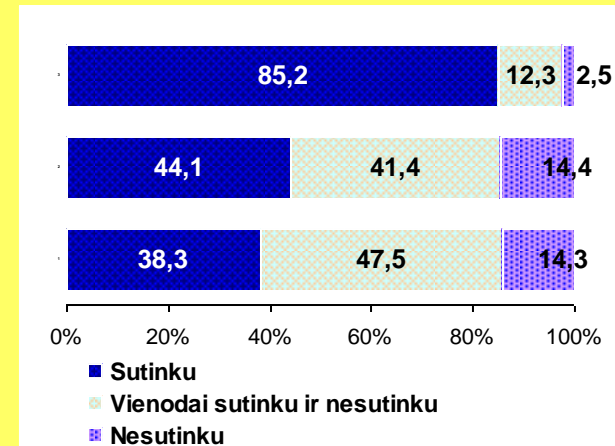
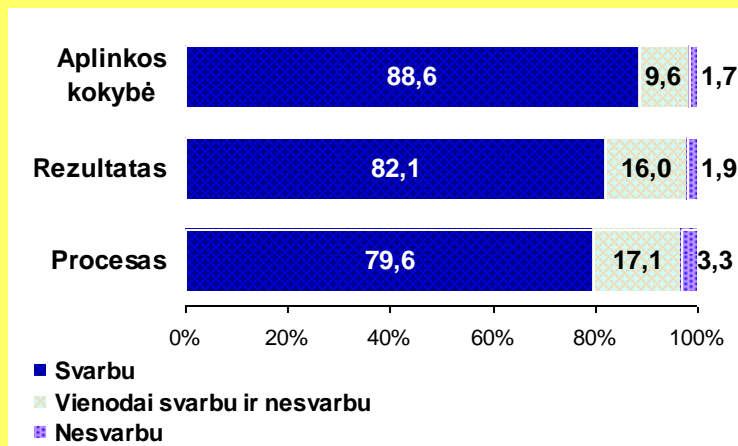
Organizacijos kultūra yra esminių vertybių sistema, kuria vadovaujasi mokyklos organizacija ir kuri pripažįstama organizacijos narių, įtakoja jų elgesį ir yra palaikoma organizacijos istorijos, mitų bei pasireiškia per tradicijas, ceremonijas, ritualus ir simbolius. (Jucevičienė, 2003)

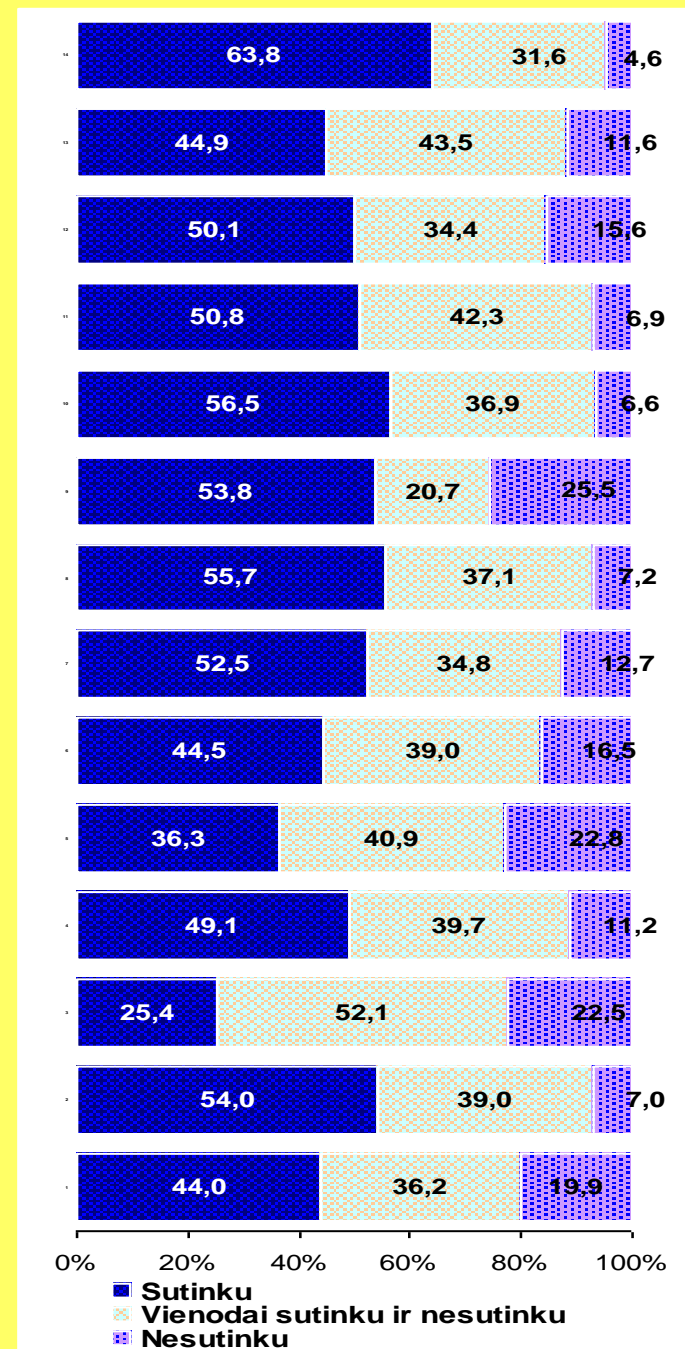
Mokyklos bendruomenės poreikiai

Mokyklos veiklos efektyvumo charakteristikų sąveikos modelis



Bendra respondentų nuomonė mokyklos veiklos charakteristikoms

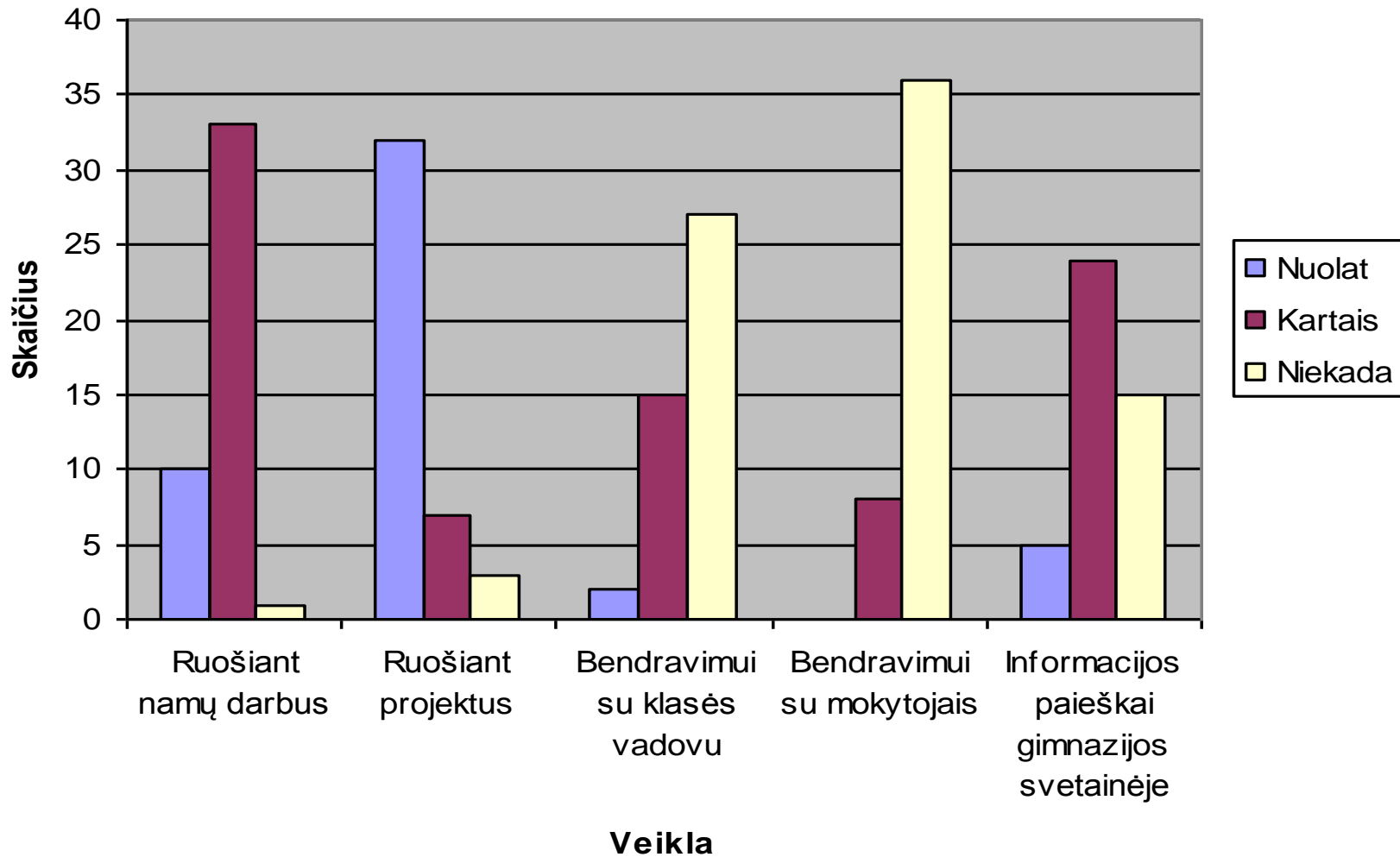




Klausimynas mokiniams

Veikla	Nuolat	Kartais	Niekada
Ruošiant namų darbus	10	33	1
Ruošiant projektus	32	7	3
Bendravimui su klasės vadovu	2	15	27
Bendravimui su mokytojais	0	8	36
Informacijos paieškai gimnazijos svetainėje	5	24	15

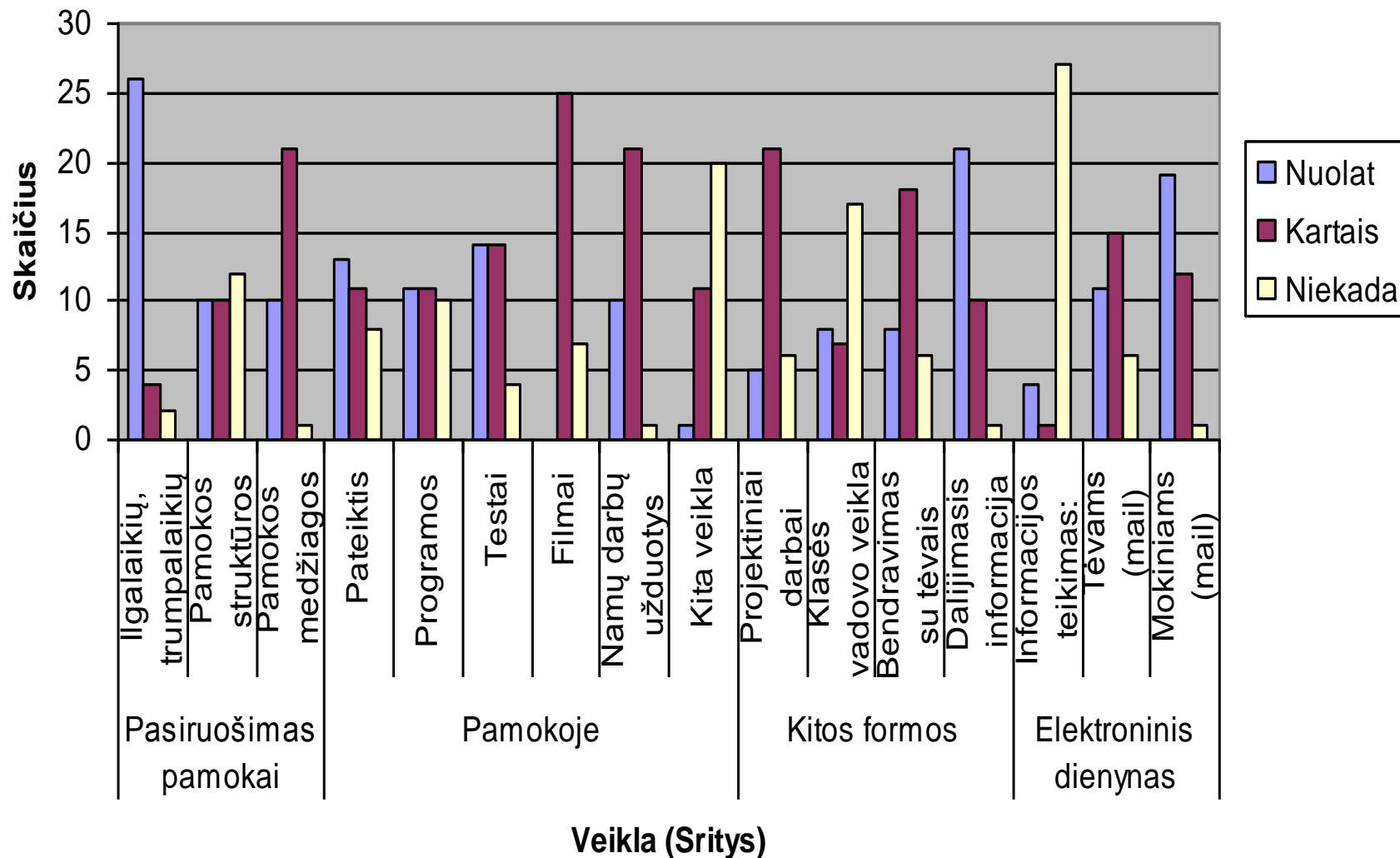
Informacinių technologijų naudojimas



Klausimynas mokytojams

Sritis	Veikla	Nuolat	Kartais	Niekada
Pasiruošimas pamokai	Ilgalaikių, trumpalaikių planų rengimas	26	4	2
	Pamokos struktūros (plano) sudarymas	10	10	12
	Pamokos medžiagos parinkimas	10	21	1
Pamokoje	Pateiktis	13	11	8
	Programos	11	11	10
	Testai	14	14	4
	Filmai	0	25	7
	Namų darbų užduotys naudojant IT	10	21	1
	Kita veikla	1	11	20
Kitos formos	Projektiniai darbai	5	21	6
	Klasės vadovo veikla	8	7	17
	Bendravimas su tėvais	8	18	6
	Dalijimasis informacija su kolegomis	21	10	1
Elektroninis dienynas	Informacijos teikimas:	4	1	27
	Tėvams (mail)	11	15	6
	Mokiniam (mail)	19	12	1

Informacinių technologijų panaudojimas gimnazijoje



- Viena iš Žemynos gimnazijos veiklos stipriųjų pusių yra mokymo ir ugdymo modernizavimas, formuojant mokinių savarankiško mokymosi nuostatas.
- Įvairių IKT formų taikydamas pamokoje stiprina mokinių informacijos įsiminimo galias, nes, kaip žinia, vaizdumas užima svarbią vietą ilgalaikės atminties lavinime.
- IKT panaudojimas pamokose sudaro prielaidas ugdymo procesui diferencijuoti ir individualizuoti atsižvelgiant į mokinių gebėjimų ir žinių lygį.
- IKT naudojimas leidžia sėkmingai siekti kito itin svarbaus gimnazijos tikslo - skatinti moksleivių kūrybinę veiklą, ugdyti kritinį mąstymą, plėtoti problemų sprendimo gebėjimus.

- Mokiniai, turintys geresnius darbo kompiuteriu gebėjimus, lengviau įsisavina naujas žinias.
- Tie, kurie neturi pakankamų IKT valdymo gebėjimų, naudoja skirtingus mokymo(si) metodus: daugiau praktinio darbo, darbas grupėse, aktyvusis mokymasis, mokymasis, kaip problemos sprendimas. Tokių mokinių mokymui(si) reikia daugiau pagalbos, konkrečių instrukcijų.
- Siekiant ugdyti mokinių informacijos ieškojimo gebėjimus pasiteisina aktyvinamieji ugdymo metodai.
- Mokiniai, turintys geresnius IKT naudojimo gebėjimus, gali pasiekti geresnių rezultatų, savarankiškai ieškodami jiems reikalingos informacijos.
- Reikėtų nepamiršti, kad greta IKT valdymo gebėjimų yra ir kalbos (užsienio kalbos – anglų) gebėjimai, ieškant informacijos įvairiuose šaltiniuose bei pateikiant ją.

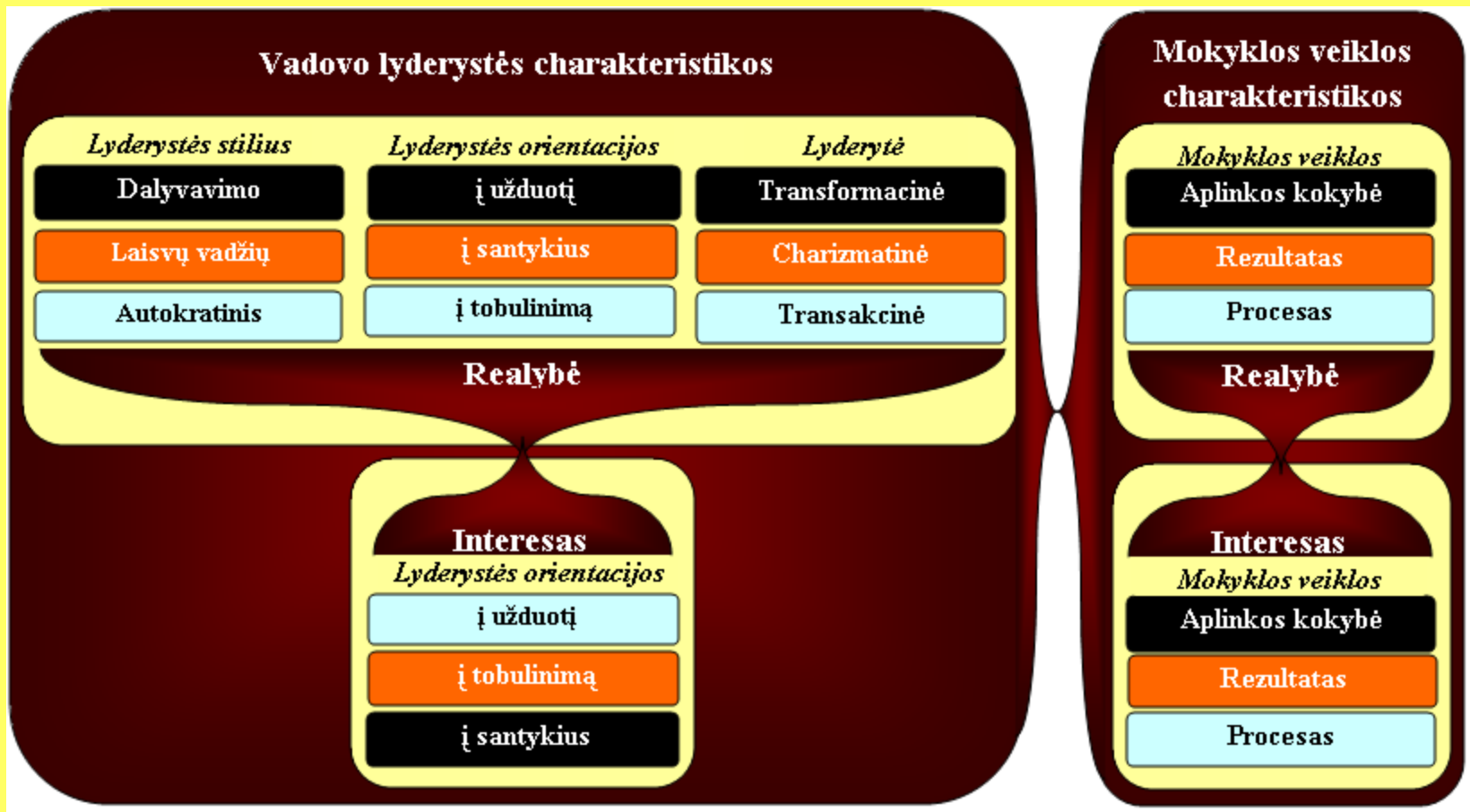
- IKT naudojimas dažnai stiprina mokinių mokymosi motyvaciją bei sudaro galimybę tobulinti tiriamuosius gebėjimus.
- IKT panaudojimas ugdymo procese sudaro sąlygas kurti patrauklią edukacinę aplinką, tobulinti bendradarbiavimą tarp mokinių bei mokytojų, kurti modernią mokyklą.

Gintarė Tautkevičienė, Auksė Blažėnaitė KTU
**European Conference on Educational
Research University College Dublin, 7-10
September 2005**

- Edukacinė aplinka turi reikšmingą pozityvią įtaką mokymui/si ir mokinių požiūrių kaitai.

Mokyklos vadovas

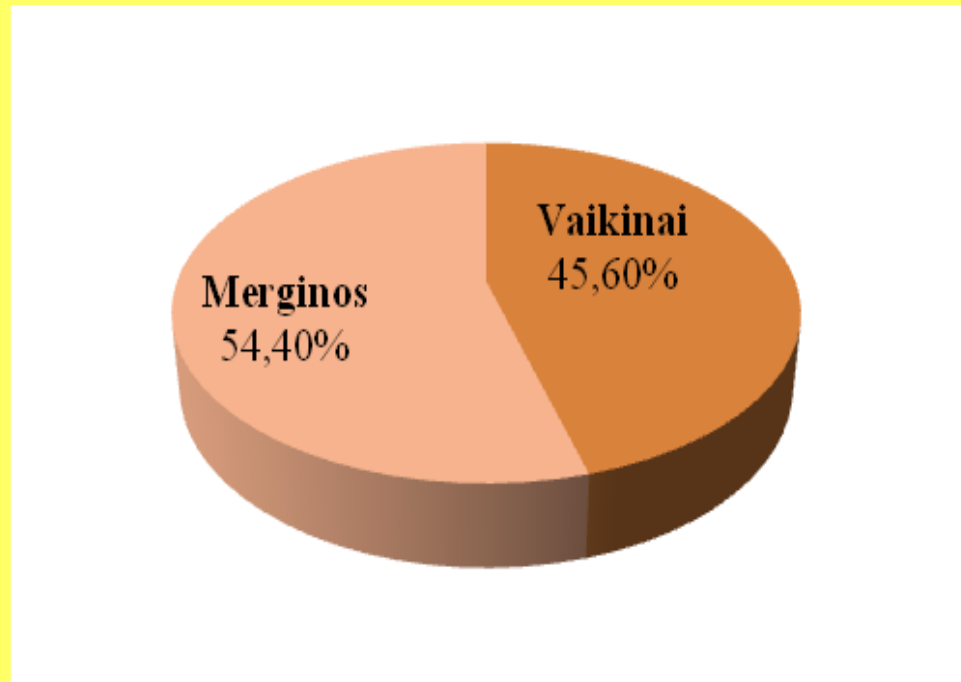
Respondentų nuomonėmis paremtas lyderystės ir mokyklos veiklos charakteristikų *hipotetinis* sąveikos modelis



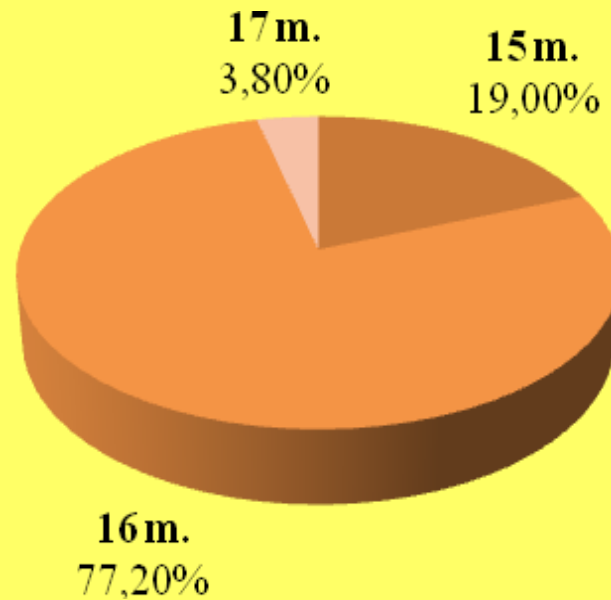
Streso tyrimas

- Tyrime dalyvavo 76 mokiniai iš 2B (28 mokiniai), 2D (25 mokiniai) ir 2H (26 mokiniai) klasių. Iš jų 36 (45,6 proc.) vaikinai ir 43 (54,4 proc.) merginos. Dauguma moksleivių buvo 16-mečiai (77,2 proc.), 15 (19 proc.) mokinių buvo 15 metų amžiaus ir tik trys septyniolikos metų (3,8 proc.).

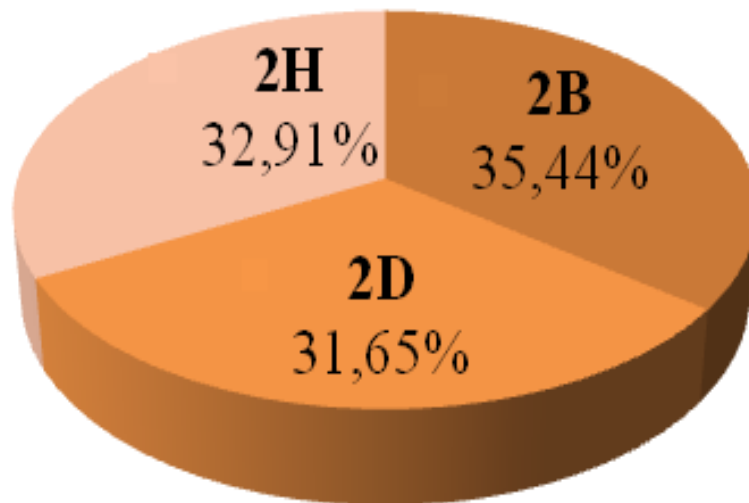
1 pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal lytį



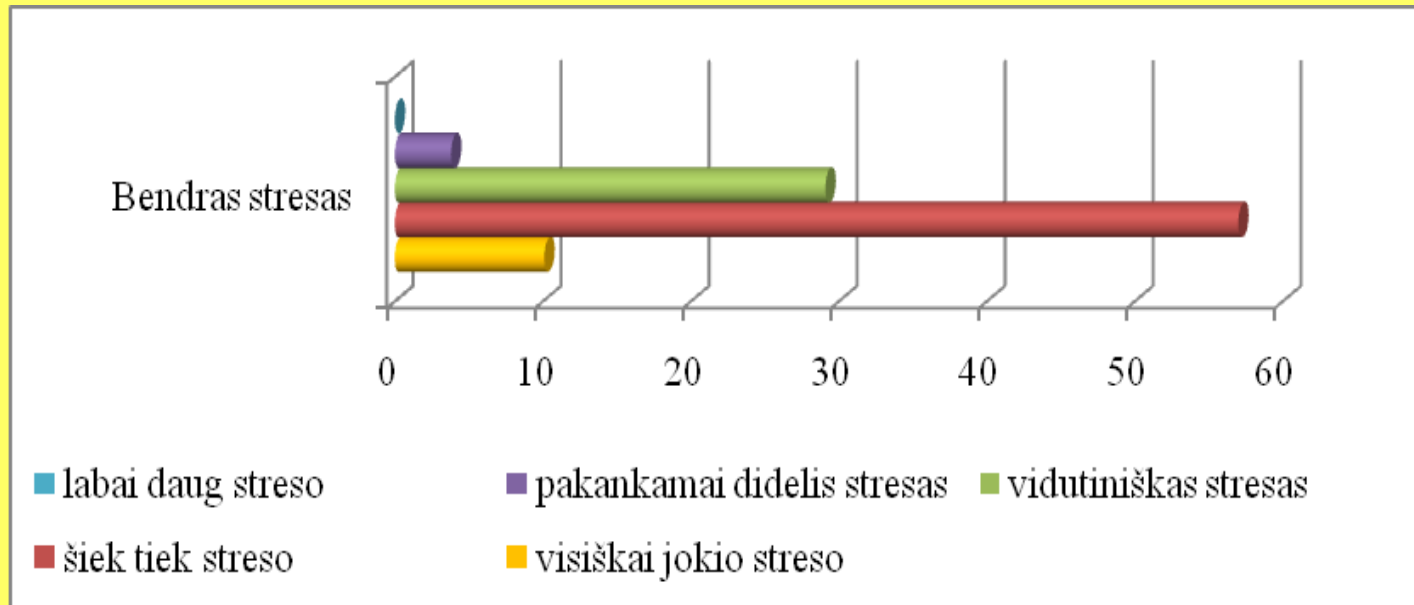
2pav. Tiriamųjų pasiskirstymas pagal amžių



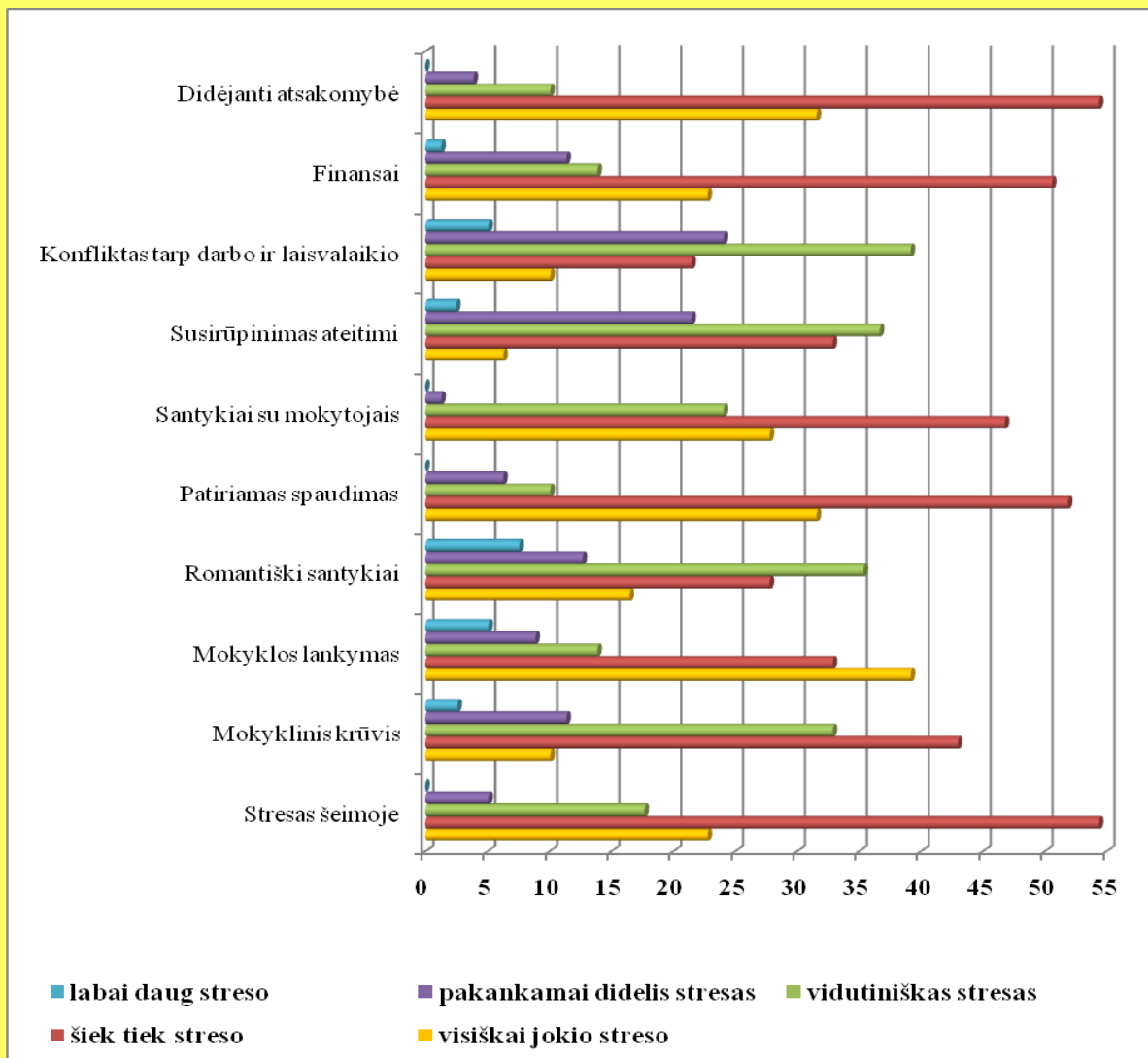
Tiriamųjų pasiskirstymas pagal klasę



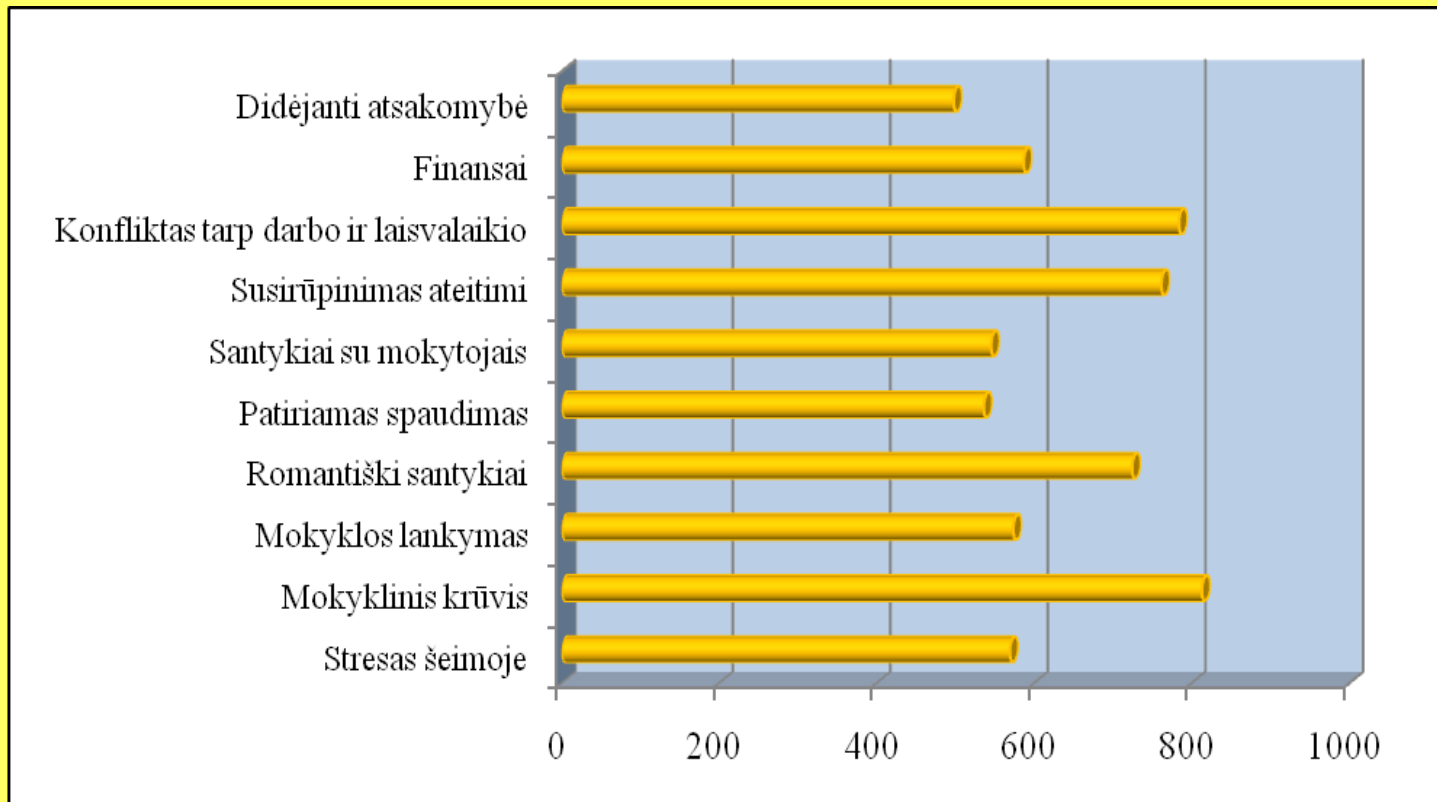
Tiriamųjų pasiskirstymas pagal patiriamą bendrą stresą



Tiriamųjų pasiskirstymas pagal patiriamo streso komponentus procentais



Visų tiriamųjų patiriamo streso rodiklių vidurkiai



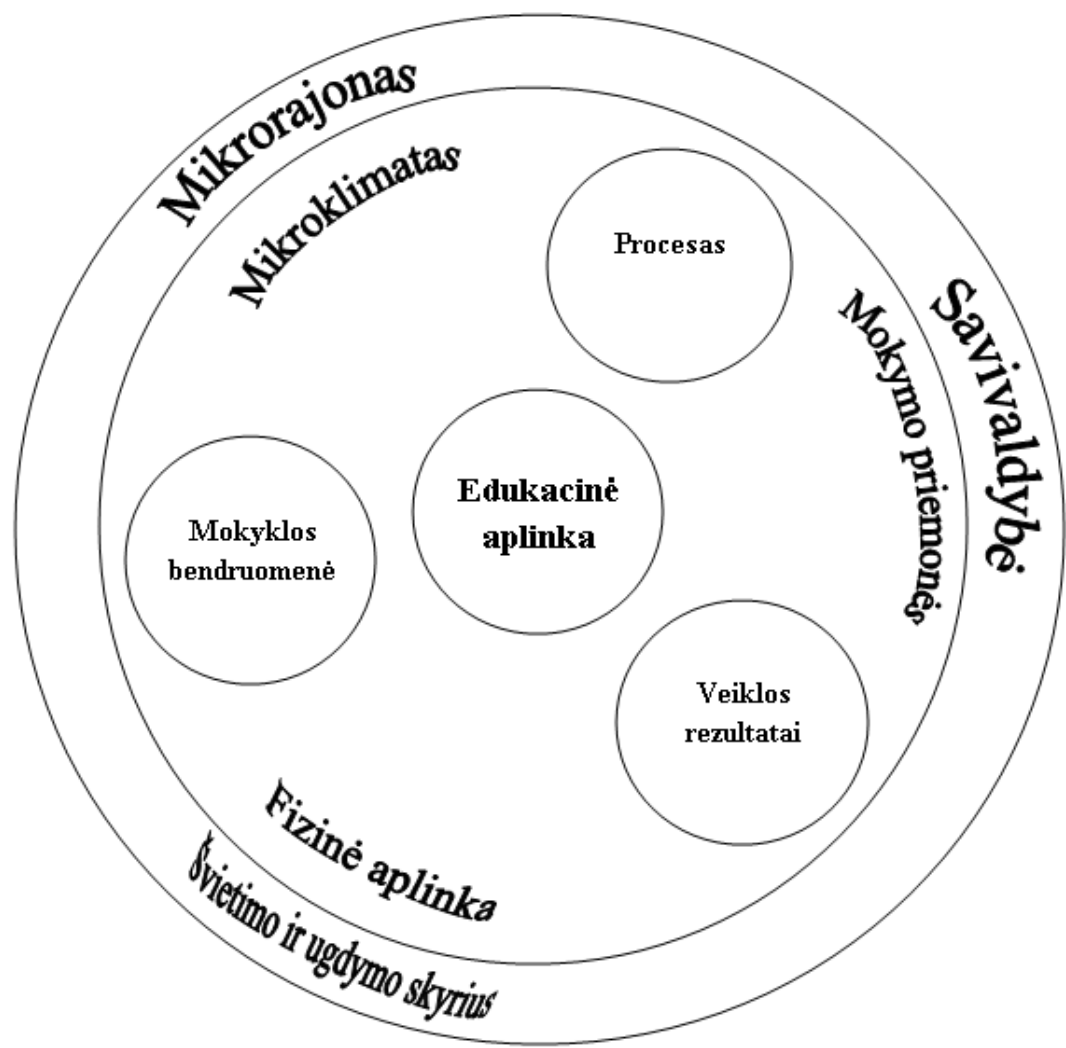
IŠVADOS

- Daugiau nei pusė tiriamųjų patiria šiek tiek streso, dešimtadalis tirtų moksleivių nejaučia jokie streso, tačiau daugiau nei trečdalis tiriamųjų jaučia vidutinį arba pakankamai didelį stresą savo gyvenime.
- Tyrimo rezultatai parodė, kad moksleiviams daugiausia streso sukelia mokyklinis krūvis, konfliktas tarp darbo ir laisvalaikio, susirūpinimas ateitimi ir romantiški santykiai. Mažiausiai streso paaugliai jaučia dėl didėjančios atsakomybės.

- Visi streso komponentai, išskyrus „didėjanti atsakomybė“ ir „konfliktas tarp darbo ir laisvalaikio“ kelia didesnę stresą merginoms negu vaikinams.
- Moksleiviai, susidūrę su stresinėmis situacijomis, dažniausiai yra linkę naudoti į problemos sprendimą orientuotą streso valdymo strategiją, taip pat neretai renkasi adaptyvaus vengimo streso įveikos strategiją. Rečiausiai tarp paauglių yra naudojama dezadaptyvaus vengimo streso valdymo įveika.

Edukacinių aplinkų kūrimo etapai

- **Aplinkos kūrimo idējos generavimas;**
- **Aplinkos kūrimas;**
- **Aplinkos palaikymas;**
- **Aplinkos veiksmingumo analizē.**



Mokyklos bendruomenė
Mokiniai
Mokinių tėvai
Mokytojai
Mokyklos vadovas
Vadovo pavaduotojai

Mikroklimatas
Santykiai tarp bendruomenės narių
Bendradarbiavimo lygmuo
Kultūrinių vertybių raiška, tradicijos

Procesas
Ugdymo turinys
Mokymo ir mokymosi metodai
Popamokinė veikla

Mokymo priemonės
Vadovėlai
Kompiuteriai, projektoriai ir kt.
Kitas inventorių

Veiklos rezultatai
Mokinių akademiniai pasiekimai
Mokinių pasiekimai olimpiadose
Pedagogų ir administracijos pasiekimai

Fizinė aplinka
Estetinė išvaizda
Fizinių erdvių edukacinis kontekstas
Bendruomenės dalyvavimas fizinių erdvių kurime

- Gimnazijoje laikomasi bendros filosofijos ir vertybinių nuostatų, sėkmingai įgyvendinama gimnazijos strategija. Gimnazijos vertybių sistema atsispindi jos tradicijose, veikloje, vizualinėje aplinkoje, bendravimo kultūroje, mokytojų ir mokinių pasiekimuose.
- Skatindami gimnazijos bendruomenės narius pažinti ir suprasti įstaigos filosofiją bei kultūrą, puoselėti humanistinius tarpusavio santykius, rengiame įvairias akcijas, tokias kaip: „Perduok linkėjimus mamai“, skirtą Motinos dienai, „Būk saugus kelyje“, organizuojame gimnazijos koncertus miesto, šalies, gimnazijos bendruomenei Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje ir kt.

- Gimnazija siekia būti patrauklia ir konkurencinga diegdama informacines kompiuterines technologijas, siekdama ugdymo kokybės bei vieningos vertinimo sistemos, kurdama patrauklią edukacinę aplinką. Gimnazija puoselėja pilietiškumo ir tautiškumo ugdymo tradicijas: originaliai paminimos valstybinės ir tautos šventės, ugdomas šeimininkiškumo, noro padėti kitiems pojūtis, ugdomas bendruomenės iniciatyvumas: skatinami mokiniai ir mokytojai inicijuoti akcijas, renginius, projektus. Gimnazijoje organizuojami disputai, apskrito stalo diskusijos su politikais, mokslininkais, žymiais žmonėmis.

- Ugdoma gimnazijos moksleiviams tolerancijos, pakantumo kitos tautybės žmonėms samprata. Skatinama domėtis ir nuolat supažindinama su įvairių tautybių kultūra. Gimnazijoje sudarytos sąlygos mokytis japonų, ispanų, turkų kalbų. Gimnazijos moksleiviai, dalyvaudami tarptautiniame Baltijos jūros projekte, bendradarbiauja, lankosi patys ir priima moksleivių delegacijas iš Japonijos, Rusijos, Švedijos, Lenkijos, Danijos, Vokietijos, Latvijos, Estijos, Suomijos, rengia konferencijas savo gimnazijoje.

- Išugdyta gimnazijoje pagarbos gabiam mokiniui ir pagalbos, pakantumo turinčiam mokymosi spragų kultūra. Veikia pagalbos mokiniui darbo grupė, organizuojami ir vykdomi „Gabių vaikų ugdymo“ projektai.

- Gimnazijos mokytojai veda seminarus, skaito paskaitas Tarptautinėse, šalies, miesto konferencijose, veda atviras pamokas. Gimnazijoje organizuotos tarptautinės, respublikinės, Vilniaus apskrities mokslinės konferencijos: „Baltijos jūros projektas“, „Aplinkos raida“, kurių metu kuruojamų dalykų mokytojai ir mokiniai skaitė pranešimus, rodė atviras pamokas. Gimnazijos menų mokytojai vedė atviras pamokas bei vykdė kūrybines laboratorijas Tarptautinės konferencijos „Efektyvaus meninio ugdymo problemos“ dalyviams.

- Nuolatinį dėmesį gimnazijos bendruomenė skiria gimnazijos įvaizdžio formavimui visuomenėje. Užtikrinama galimybė gimnazijai informuoti apie save, būti matomai, suprantamai, palaikomai. Organizacijos kultūra ir vertybių sistema atspindi straipsniuose spaudoje ir televizijos laidose.

- Pasiiekta renginių organizavimo ir vedimo aukšta kultūra, skatinama ir nuolat dirbama, kad būtų sudaryta nepakantumo atmosfera vulgariai kultūrai gimnazijoje ir viešosiose vietose.
- Veikiantys neformaliojo ugdymo/si popamokinės veiklos būreliai plėtoja gimnazijos tradicijas ir kultūrą. Gimnazijos meno kolektyvai koncertuoja įvairiuose respublikiniuose, Vilniaus m. renginiuose. Užmezgami ryšiai su įvairiomis organizacijomis, patikima gimnazijos mokiniams rengti respublikinius, miesto renginius.

- Įgyvendindami projektai, atspindintys gimnazijos kultūrą, jos savitumą, ryšius su visuomene: „Mokykla universitete“, gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo projektai: „Tautinio identiteto paieškos“, „Mano giminės šviesuolis“, „Kūrybinis pleneras“, „Pamoka po ąžuolu“, „Žemynos gimnazijos pavasario menų šventė“, „Kalėdų giesmės jaunimui“.
- Parengti ilgalaikiai projektai turi įtakos gimnazijos prioritetinių veiklos kryptių plėtrai ir sėkmingam ugdomojo proceso tobulinimui, edukacinių aplinkų turtingumui.

- Įgytas seminaruose, kursuose bei projektuose teorines ir praktines žinias efektyviai panaudojome tobulinant gimnazijos edukacines aplinkas. Gauti IKT įrangos komplektai sudarė galimybę modernizuoti gimnazijos valdymą.
- Išanalizuota ugdymo proceso modernizavimo situacija, atliktas poreikių tyrimas padės numatyti modernizavimo prioritetus.

- Gimnazijos jaukumą kuria ir palaiko visa bendruomenė. Erdvės išnaudojamos socialiniams ir kultūriniais renginiais, bendruomenės darbų ekspozicijoms. Gimnazijoje daug dėmesio skiriama patalpų tinkamumui mokytis, kitoms kompetencijoms lavinti bei laisvalaikiui organizuoti.

Děkoju už děmesj